

PROJECTPLAN CIV GROEN

Opdrachtgevers:	Ministerie van LNV en deelnemende groene mbo-instellingen
Aanvrager/penvoerder:	Stichting Aeres Groep namens de deelnemende onderwijsinstellingen
Uitvoerder:	Stichting CIV Groen
Projectperiode:	1 augustus 2022 t/m 31 december 2027

1. CONTEXT

Kwantiteit en kwaliteit gevraagd door arbeidsmarkt

Voldoende mensen van voldoende kwaliteit. Vakmensen die behalve vakkennis ook vakvaardigheid hebben, en ook de juiste houding en gedrag hebben dat past bij wat in het werk en in het maatschappelijk leven nodig is. Dat is wat 'de arbeidsmarkt' vraagt. Het middelbaar beroepsonderwijs speelt hierin een belangrijke rol, het leidt het merendeel van de nieuwkomers op de arbeidsmarkt op, en krijgt een steeds grotere verantwoordelijkheid in het door bijscholing geschikt houden van werkenden. De opgave is om de 'lerende mens' voor te bereiden op een goede match met toekomstig (ander) werk of om passend bij het huidige werk te blijven.

Coalitieakkoord 2021 – 2025

Dit klinkt als een opgave voor alle tijden, maar juist in deze periode krijgt ze extra profiel. In het Coalitieakkoord 2021-2025 druipt het van de ambitie om Nederland koploper te laten zijn bij de vele transities waarvoor we staan: klimaat, water, energie, stikstof zijn daar enkele voorbeelden van. Nederland wil tot de kopgroep behoren in de transitie naar een groene economie. Via gebiedsgericht beleid wordt gewerkt aan kringlooplandbouw, circulariteit, nieuwe verdienmodellen en robuustere waardesystemen. Tegelijkertijd wordt de natuur versterkt en worden met transities van bedrijven en gebieden doelen gehaald op het gebied van waterkwaliteit, bodem, klimaat en biodiversiteit. De positie van primaire agrarische ondernemers in de keten wordt versterkt, wat uitdagingen geeft voor de voedingsmiddelenindustrie en de retail. Gewasbescherming wordt steeds meer geïntegreerd in robuuste teeltsystemen, minder op alleen chemie gebaseerd. Veel agrarische bedrijven krijgen te maken met extensivering, omschakeling en/of verplaatsing. Digitalisering is én blijft essentieel om voorop te blijven lopen in duurzaamheid en verdienvermogen. Het kabinet zet serieuze stappen op weg naar een meer dierwaardige veehouderij, en ziet grote kansen voor de glastuinbouw om verder te verduurzamen en koploper te laten zijn in energiezuinige, circulaire producten. Hittestress tijdens een warme periode is een steeds groter probleem en veroorzaakt een piek in het overlijden van vaak kwetsbare mensen. Om dit tegen te gaan bevordert het kabinet het toevoegen van meer groen, water en lichte oppervlakten in dichtbebouwd gebied. Dit leidt tot meer schaduw, verdamping en reflectie.

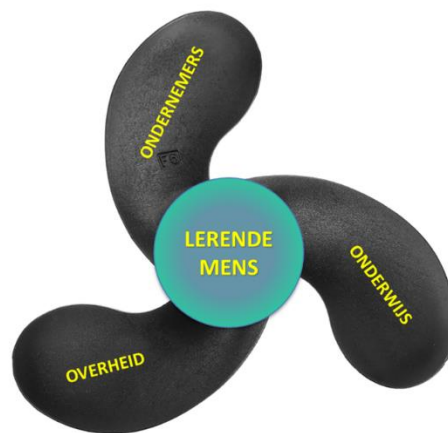
Sleutelpositie voor het groene mbo

Het groene mbo is voor al deze uitdagingen hofleverancier van vakmensen, of bereidt ze voor op een vervolgopleiding in het (groene) hoger beroepsonderwijs. Wind in de zeilen dus! Het kabinet realiseert zich in brede zin dat er voldoende vakmensen moeten zijn die de uitvoering ter hand kunnen nemen. Nu en voor de verdere toekomst. Het kabinet gaat met onderwijsinstellingen, overheden, en sociale partners aan de slag om vakmensen op te leiden en, waar nodig, om of bij te scholen. En daarbij investeert het kabinet zowel in het initieel beroepsonderwijs als in Leven Lang Ontwikkelen. Daarbij is een lange-termijn benadering essentieel, dit realiseer je niet in één kabinetsperiode.

Samenwerking onderwijs, ondernemers en overheid essentieel

Het invullen van bovengenoemde opgaves is niet alleen een taak voor onderwijsinstellingen. Uiteraard moeten die er voor zorgen dat het juiste onderwijs is ontwikkeld en dat het op de juiste wijze wordt overgebracht, leidend tot gediplomeerde en gecertificeerde vakmensen met een goed ontwikkelde (levenslange) leerhouding. Het onderwijs kan dat echter niet alleen. De ontwikkelingen in het werk gaan daarvoor té snel. Om de aansluiting met de arbeidsmarkt te houden is hulp van bedrijven en branches nodig. Het kabinet ziet dat ook, en wil praktijkonderwijs een steviger en volwaardiger positie geven.

Bedrijven en branches moeten zorgen voor een goed imago van hun branche, helpen mensen te interesseren voor het vak en naar scholen aangeven wat nodig is in de opleiding. Daarnaast is het belangrijk dat zij meehelpen in het ontwikkelen én uitvoeren van het onderwijs, met name de delen die gericht zijn op het vakmanschap, innovaties en het wennen aan de beroepscontext. Bedrijven moeten in eigen kring ook zorgen voor een bloeiende leercultuur, opdat medewerkers zich blijven ontwikkelen en daarmee inspelen op steeds weer nieuwe uitdagingen in het vak. Bijvoorbeeld de bovengenoemde transitie-opgaves en andere maatschappelijke uitdagingen waar de groene sector de komende jaren voor staat. Hier komt ook het belang van de overheid naar voren, die graag ziet dat in het onderwijs op deze uitdagingen wordt ingespeeld. Dit naast de rol van de overheid om onderwijs, onderzoek en innovatieve ontwikkelingen (mede) te financieren, toezicht te houden op kwaliteit en in regelgeving mee te bewegen met de in het onderwijs en op de arbeidsmarkt gevraagde wendbaarheid en flexibiliteit in onderwijsvormen. Kortom: onderwijs, ondernemers en overheid werken samen om de ‘lerende mens’ zo goed mogelijk voor te bereiden én geschikt te houden voor het werk. In de onderstaande figuur is dit schematisch weergegeven.

Figuur 1 – Onderwijs, Ondernemers en Overheid helpen de ‘lerende mens’

CIV Groen – vaste waarde in de samenwerking onderwijs, ondernemers en overheid

Sinds 2012 werken het bedrijfsleven, het groene middelbaar beroepsonderwijs en de rijksoverheid in het ‘groene domein’ samen om de ‘lerende mens’ zo goed mogelijk op weg te helpen. Dit vanuit de gedachte dat je samen verder komt dan ieder voor zich. In de Centra voor Innovatief Vakmanschap voor Agri & Food en voor Tuinbouw & Uitgangsmaterialen is hier ervaring mee opgedaan, net als in het Kenniscentrum Natuur & Leefomgeving. Centrale thema’s zijn praktijkinnovatie, arbeidsmarkt en onderwijsvernieuwing. Midden 2019 zijn de drie ‘oude’ CIV-structuren bij elkaar gekomen en is één landelijk dekkend programma opgezet van groene mbo-instellingen, bedrijfsleven en het ministerie van LNV, dat behalve in brede zin vooral ook sectorspecifiek wordt uitgevoerd in vijf zogenaamde ‘praktijkclusters’ (Agro, Dier, Food, Groen Natuur & Leefomgeving en Tuinbouw &

Uitgangsmaterialen). Organisatorisch is alles door de penvoerder van het programma (Aeres Groep) ondergebracht bij de Stichting CIV Groen, met een bestuur waarin alle praktijkclusters zowel met het bedrijfsleven als met het onderwijs in gelijke mate vertegenwoordigd zijn. In het huishoudelijk reglement van de Stichting is geborgd dat de penvoerende onderwijsinstelling altijd in het bestuur is vertegenwoordigd. De stichting wordt tot nu toe 50/50 gefinancierd door LNV en de deelnemende groene mbo's, waarbij het bedrijfsleven veel inbreng levert in de vorm van tijd en faciliteiten. CIV Groen is een vast onderdeel van de basisinfrastructuur van Groenpact geworden, en werkt daarin nauw samen met CoE Groen en de Groenpact Versnellingsprogramma's.

Meeting Points centraal

“Centrum voor Innovatief Vakmanschap”, dat beschrijft goed het domein van CIV Groen. Dat centrum, dat wordt gevormd door de zogenaamde ‘Meeting Points’ waar mbo-instellingen en bedrijven uit de regio, hiertoe gestimuleerd door onder andere CIV Groen, letterlijk samenkomen en samen ‘het onderwijs’ maken, met focus op Vakmanschap en Innovatie. Het zijn in veel gevallen hun ‘broeinesten van vernieuwing’, waar bedrijven hun state of the art vakmanschap, technieken en expertise inzetten, waar onderwijs en bedrijven samen tot nieuwe manieren van onderwijs komen en samenwerken om potentiële studenten te interesseren voor een opleiding in het groene mbo. Plekken ook waar practoren zich thuis voelen in de vernieuwende en ook onderzoekende sfeer die er bij veel Meeting Points hangt. Daardoor worden het in toenemende mate plekken waar ook HBO-onderzoekers zich thuis voelen. Het zijn ook plekken waar scholen en bedrijven samenwerken om de grote maatschappelijke uitdagingen te vertalen naar onderwijs, opdat de ‘lerende mens’ goed is toegerust die grote uitdagingen in het werk en in het leven aan te gaan. De meeste Meeting Points hebben een regionale oriëntatie, wat perfect past bij de gebiedsgerichte benadering die het kabinet op veel van de ‘groene’ beleidsterreinen kiest. In de onderstaande figuur is een actueel beeld van de regionale verspreiding van CIV Groen Meeting Points weergegeven.

Figuur 2 – Spreiding CIV Groen Meeting Points

CIV Groen zorgt voor synergie in de samenwerking en heeft een track record gerealiseerd

De samenwerking van onderwijs, ondernemers en overheid moet voor alle hierin participerende partijen leiden tot méér snelheid, méér inbreng en méér resultaten op de eigen doelen. CIV Groen helpt daarbij. We verbinden, makelen en schakelen, wijzen de weg naar 'best practices', helpen initiatieven op te werken naar concrete plannen, zien imperfecties en dragen oplossingen aan, benoemen de 'olifanten in de kamer' en proberen die weg te krijgen en we signaleren trends die relevant zijn voor Vakmanschap en Innovatie in het groene mbo. Dit alles om vanuit de samenwerking de 'lerende mens' het beste te geven wat mogelijk is. We helpen om de 'schroef' rond de 'lerende mens' soepeler en sneller te laten lopen.

In de periode 2019 - 2022 is CIV Groen als organisatie neergezet. Er is een bestuur en een programmamanager, elk praktijkcluster heeft een divers samengestelde opdrachtgeversgroep en een netwerkregisseur. Er is een fijnmazig netwerk van contactpersonen opgezet naar de Meeting Points, inmiddels ruim dertig in getal. Verschillende nieuwe Meeting Points zijn met hulp van CIV Groen tot stand gekomen om tot een betere regionale of sectorale dekking te komen.

CIV Groen is een 'learning community', waarin iedereen van iedereen leert: de netwerkregisseurs en de programmamanager onderling, de verbindingsofficieren van de Meeting Points, en ook de teams binnen de Meeting Points. De netwerkregisseurs en de programmamanager organiseren de uitwisseling van best practices en nieuwe inzichten op vele manieren: door actieve uitwisseling via de website, E-nieuwsbrieven en andere sociale media, door mensen bij elkaar te zetten om van elkaar te leren, door het benoemen van groene practoren te promoten, door docentendagen te organiseren en door bij te dragen aan de kennisdoorstroming en ontwikkeling van nieuwe vormen van onderwijs. Het door CIV Groen ontwikkelde 'reflectieformulier' voor Meeting Points is daarbij een handig hulpmiddel gebleken om in de CIV Groen gemeenschap over Meeting Points tot een gemeenschappelijke taal te komen: waar draait het om bij een Meeting Point (of beter: waar zou het bij een Meeting Point om kunnen draaien), en waar leggen we als Meeting Point onze prioriteiten.

De partijen achter CIV Groen willen dat CIV Groen volgende ontwikkelstappen zet

En heeft het resultaat gehad? Jazeker. De aanjagende en faciliterende rol die CIV Groen pakt wordt breed gewaardeerd. De organisatie heeft met relatief weinig middelen veel in beweging gezet. De versnelling die het resultaat moet zijn, wordt door partijen opgemerkt. Méér partijen sluiten zich aan, en er ontstaan vergezichten voor een volgende fase. Want het werk is nog niet af, integendeel. Ooit is CIV Groen wellicht niet meer nodig, maar zover is het nu nog niet. Als bijlage bij dit projectplan is de voortgangsrapportage 2021 gevoegd. Die geeft een mooi inzicht in wat er zoal is bereikt, en ook waar wensen voor de toekomst liggen.

De huidige projectperiode van CIV Groen loopt af op 31 juli 2022 (volgens de beschikking op 30 juni 2022, doch er is onlangs één maand verlenging aangevraagd om de werkzaamheden netjes af te ronden). Wil er een volgende fase komen, dan zullen partijen dit opnieuw mogelijk moeten maken met tijd, faciliteiten en geld. Dit projectplan beschrijft wat we de komende jaren willen bereiken, welke prioriteiten we willen stellen, hoe we dat willen organiseren en tegen welke kosten.

2. PROJECTPERIODE

1 augustus 2022 t/m 31 december 2027, met een tussentijdse evaluatie eind 2025.

Deze data zijn niet toevallig: eind 2025 eindigt de vigerende projectperiode van Groenpact, en eind 2027 die van CoE Groen. Op deze manier wordt qua projectperiodes gelijkschakeling bereikt, wat de samenwerking binnen de Groenpact gemeenschap verder vergemakkelijkt.

3. DOELSTELLING

MBO-instellingen met groene opleidingen, bedrijven en overheid werken samen om mensen te interesseren voor een loopbaan in een 'groen' beroep, en ze ter voorbereiding hierop én tijdens hun loopbaan de best mogelijke scholing te bieden. Dit moet leiden tot voldoende en state of the art opgeleide vakmensen, die in hun werk zijn toegerust om de grote maatschappelijke uitdagingen in en rond het groene domein aan te gaan.

Het project CIV Groen 3.0 heeft als doelstelling middels een landelijk en sectoraal dekkende aanpak die samenwerking tussen onderwijs, bedrijven en overheden te bevorderen en effectiever te maken dan als partijen het afzonderlijk van elkaar doen.

4. REIKWIJDTE

- CIV Groen helpt onderwijsinstellingen en bedrijven om hun samenwerking te optimaliseren en daar concrete resultaten in te behalen. Op welke terreinen CIV Groen ze bijstaat, is verderop in dit projectplan aangegeven. Van CIV Groen mag verwacht worden dat op deze terreinen flinke inspanningen worden gedaan, het zijn echter de onderwijsinstellingen en de bedrijven zelf die de uiteindelijke resultaten behalen.
- Het project stelt de samenwerking van onderwijsinstellingen met bedrijven in de regio of in de sector in zogenaamde 'Meeting Points' centraal. Dit is de basis van waaruit alles binnen CIV Groen wordt ondernomen.
- Het groene mbo heeft een drievoudige opdracht: zorgen voor goed opgeleide vakmensen, bevorderen van de doorstroming in opleidingen en het ontwikkelen van mensen tot volwassen burgers. Dit project focust primair op opdracht 1: het Vakmanschap van de 'lerende mens'. Als 'doorstroming' (van vmbo naar mbo en van mbo naar hbo) hiervoor nodig is, neemt het project dit in de activiteiten mee. De burgerschapsontwikkeling is aan de scholen zelf en valt buiten de reikwijdte van het project.
- Het project focust op Vernieuwing. Innovatie van het onderwijs zelf doordat de onderwijsinstellingen en bedrijven dit in co-creatie ontwikkelen en uitvoeren, en onderwijs over innovaties in het vak door inbreng van de bedrijven, door elders ontwikkelde kennis naar het onderwijs te leiden en door zelf kennis te ontwikkelen in onderzoeksprogramma's van practoren. Werken-leren-innoveren is bij bedrijven geïntegreerd met elkaar, in het onderwijs hoort dat ook.
- Het project draagt bij aan het 'klaarmaken' van mensen om de grote maatschappelijke uitdagingen aan te gaan, vaak vastgelegd in beleidsdocumenten. Het LNV-beleid en de KIA Landbouw Water Voedsel zijn bij de start van het project hiervoor de belangrijkste kaders.
- In het organiseren van de activiteiten op het gebied van Vakmanschap en Vernieuwing speurt CIV Groen nadrukkelijk ook buiten de groene sector naar kennis en kanalen die de 'lerende mens' in zijn (toekomstige) werkomgeving verder kunnen brengen ("crossovers").

5. AANPAK

CIV Groen helpt de deelnemende onderwijsinstellingen, het bedrijfsleven en de overheid hun samenwerking te optimaliseren, zodat zij belangrijke versnellingen realiseren op hun doelen. We zijn een hulpstructuur die als katalysator moet fungeren.

Dit doen we vooral door als een soort 'olierolletje' voortdurend mensen met elkaar in contact te brengen en 'best practices' te delen. Dit gebeurt door netwerkregisseurs, hun ondersteuners en de programmamanager/projectleider. Wij organiseren de 'learning community', zeggend. Het is aan de deelnemers zelf om deze best practices in hun eigen praktijk al dan niet over te nemen. Bij dat organiseren proberen we vaak ook externe middelen te regelen, zodat het voor partijen eenvoudiger wordt om bepaalde ontwikkelingen te financieren.

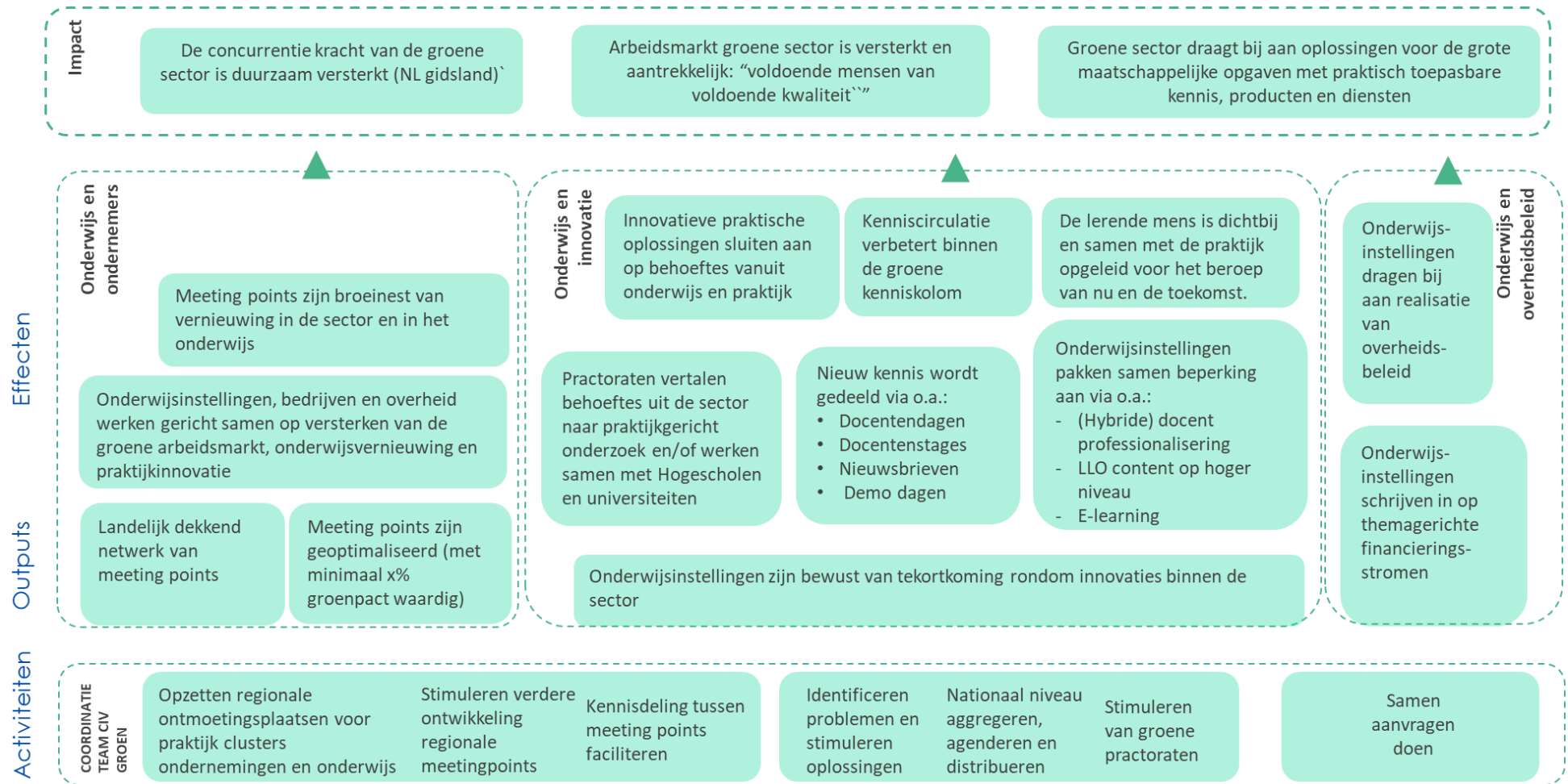
Het bijdragen aan docentprofessionalisering maakt een fors deel uit van de activiteiten van CIV Groen: via organisatie van docentendagen, het stimuleren van docentenstages en het via diverse media informeren van docenten over noviteiten. Ook het bevorderen van de ontwikkeling van kennis (via practoren) en het toegang krijgen tot elders ontwikkelde kennis behoort tot dit domein.

Zoals aangegeven staat bij CIV Groen het werken met Meeting Points centraal. Dit zijn voor ons de ultieme 'learning communities'; hier werken bedrijven, docenten en liefst ook onderzoekers (practoren) letterlijk samen op het gebied van innovatie en vakmanschap van de 'lerende mens'. Dit gebeurt veelal op de volgende terreinen:

- Samen ontwikkelen en actualiseren van het curriculum op alle niveaus, zowel in initieel als LLO-onderwijs;
- Samen mensen interesseren voor een loopbaan in de groene sector, en bijbehorende scholing;
- Samen die scholing uitvoeren, met respect voor ieders toegevoegde waarde;
- Samen nieuwe kennisvragen uit de bedrijven ophalen en in (practoraat-)onderzoeken nieuwe kennis ontwikkelen. Dit vaak samen met onderzoekers uit hbo- en wo-instellingen;
- Samen met andere kennisinstellingen zorgen voor een goede circulatie én praktische vertaling van de ontwikkelde en beschikbare kennis, opdat die optimaal de doelgroepen van het groene onderwijs bereikt.

6. THEORY OF CHANGE

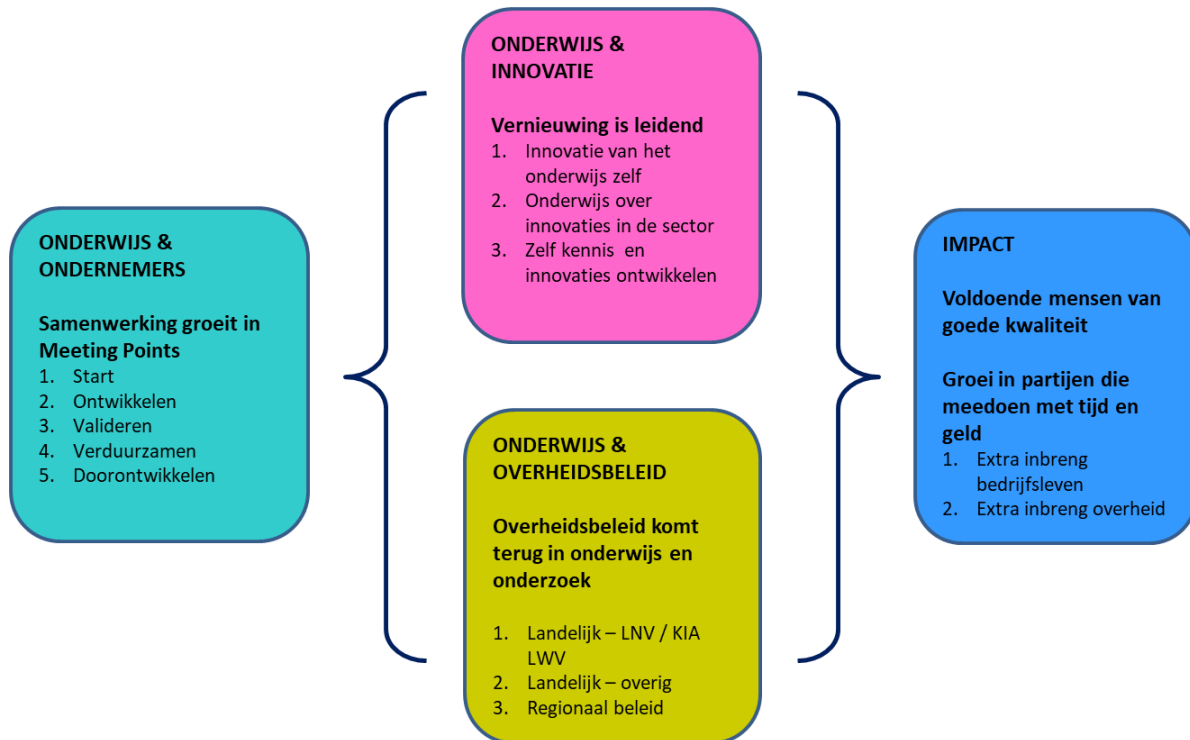
De grote beweging waar CIV Groen een bijdrage aan levert, is weergegeven in een zogenaamde 'Theory of Change'. Zie onderstaande figuur. De bijdrage aan de uitdagingen op het gebied van concurrentiekracht van de groene sector en de oplossingen voor grote maatschappelijke opgaven is uitgewerkt langs de lijnen van de Regionale Meeting Points en langs landelijk opererende lijnen. De Theory of Change van CIV Groen sluit aan bij die van Groenpact.

Figuur 3 – Theory of Change CIV Groen 2022 – 2027

7. BEOOGDE RESULTATEN

CIV Groen hanteert vier ‘Resultaatgebieden’, zie onderstaand figuur. Voor eind 2027 zijn de behalen resultaten beschreven in termen van een uitdagend wensbeeld, een situatie die vaak nog ver weg is en lastig meetbaar, maar die in het project wél richtsnoer van het handelen is. Voor het eerste meetpunt eind 2025 zijn wél meetbare outputindicatoren geformuleerd. Bij de evaluatie eind 2025 worden nieuwe outputindicatoren geformuleerd voor de rest van de projectperiode. Bij het formuleren van de resultaten zijn de adviezen van de Groene Denktank meegenomen.

Figuur 4 – Resultaatgebieden CIV Groen

RESULTAATGEBIED 1 – ONDERWIJS & ONDERNEMERS

Wensbeeld per einde 2027

De Meeting Points die begeleid worden door CIV Groen zijn goed werkende ontmoetingsplaatsen van bedrijven, docenten, onderzoekers en regionale overheden. De actoren in de Meeting Points komen uit de traditionele ‘groene’ wereld én uit aanpalende domeinen, relevant voor beroepen in het groene domein. De actoren zien zichzelf als ‘learning communities’ die samen zorgen dat de beroepsperspectieven in het groene domein bij de ‘lerende mens’ bekend zijn en dat zij samen een adequate leeromgeving realiseren, waarin zij samen de scholing verzorgen met respect voor elkaars toegevoegde waarde. De Meeting Points zijn erkende ‘landingsplaatsen’ voor praktijkgericht onderzoek door practoren en onderzoekers uit de hbo- en wo wereld. Dat onderzoek vindt vaak plaats in integrale projecten op al deze niveaus. De Meeting Points zijn vaste en vertrouwde platforms voor regionaal, landelijk en Europees gefinancierde onderzoeks- onderwijs- en PR-projecten. Overheden zetten Meeting Points ook in om de praktische uitvoerbaarheid van hun beleid uit te testen en te verbeteren, en om beleid naar praktijk om te zetten. Een aantal Meeting Points maakt deel uit van een Europees en/of mondiaal netwerk van gelijkgestemde clusters.

Beoogde output per einde 2025

- Het netwerk van Meeting Points die door CIV Groen worden begeleid is landelijk en sectoraal dekkend. Per praktijkcluster liggen de accenten op dit gebied verschillend. Ze zijn in een bijlage bij dit projectplan beschreven. Bij de selectie van nieuwe Meeting Points wordt ook gekeken naar bestaande hot spots zoals fieldlabs van hbo en wo, en voorlopende ondernemers.
- Elk Meeting Point dat door CIV Groen wordt begeleid en dat méér dan twee jaar bestaat, voldoet aan minimum voorwaarden op het gebied van meerjarige financiering, facilitering met ruimte en apparatuur, inzet van menskracht vanuit onderwijs en bedrijfsleven en handelingsvrijheid.
- Voor de structurele financiering van Meeting Points heeft het Rijk een ondersteuningsregeling in voorbereiding, náást de reguliere onderwijs bekostingsregeling.
- CIV Groen heeft bijgedragen aan een praktisch haalbare inzet van bedrijven in het interesseren van vmbo-leerlingen voor een loopbaan én vervolgopleiding in het groene domein. Deze inzet is ingepast in de Nieuwe Leerweg.
- CIV Groen heeft bijgedragen aan het opstellen en distribueren van modelovereenkomsten tussen onderwijsinstellingen en bedrijven, waarin zij hun samenwerking bij een Meeting Point vastleggen.
- Elk Meeting Point herbergt of heeft een connectie met tenminste één practoraat.
- In de opdrachtgeversgroep van elk praktijkcluster van CIV Groen zijn de voor het cluster relevante branches en onderwijsinstellingen als volwaardig of geassocieerd partner vertegenwoordigd. Geassocieerde partners zijn onderwijsinstellingen zónder groene opleidingen, die opleidingen of modules verzorgen die voor de 'lerende mens' in het praktijkcluster van belang zijn, en die daarom een partnerschap met een praktijkcluster willen aangaan (en andersom). Het kunnen daarnaast ook branches zijn van buiten het groene domein. Voor geassocieerde partners is eind 2023 een samenwerkingsprotocol ontwikkeld.
- De branches gebruiken de Meeting Points in toenemende mate als basis voor ontmoetingen met hun achterban.
- Bij de praktijkclusters waar dit relevant is, zijn werknemersorganisaties in de opdrachtgeversgroep vertegenwoordigd.
- Elk praktijkcluster heeft contacten met de voor het cluster meest relevante maatschappelijke organisaties (ngo's, belangenverenigingen, jongerenorganisaties).
- Elk praktijkcluster begeleidt tenminste één Meeting Point dat ook functioneert als Meeting Point voor het hoger (groen) beroepsonderwijs.
- Elk praktijkcluster begeleidt tenminste één Meeting Point dat deelneemt in een internationaal netwerk van vergelijkbare Meeting Points.

Accenten per praktijkcluster

Zie bijlage bij dit projectplan.

RESULTAATGEBIED 2 – ONDERWIJS & INNOVATIE

Wensbeeld per einde 2027

De samenwerking tussen praktijkdocenten en vakdocenten in het groene middelbare beroepsonderwijs is een inspiratiebron voor scholing door docenten en praktijkmensen in andere sectoren. Beide soorten docenten zijn spilfiguren in het borgen van innovatie in en van het onderwijs en het doorwerken van beleidsinzichten en waardeproposities naar de praktijk. Docenten bewaken de leerlijn, de onderwijskundige aspecten en het voldoen aan de kwalificatie-eisen, bedrijven brengen de nieuwste inzichten en technieken uit de werkomgeving in, en brengen hun ideeën en ervaringen in op het gebied van ondernemerschap. De scholing vindt plaats in blended vorm (vaak met ontsluiting van de E-learning delen via Groen Kennisnet), waarbij voor initiële scholing en

bijscholing van werkenden efficiënt gebruik wordt gemaakt van dezelfde leermiddelen, vaak ook in gemengde groepen. De scholen staan dan ook niet meer bekend als leerinstellingen voor jonge mensen, maar als LLO-instellingen waar je je hele werkzame leven terecht kunt, en waar je je opleiding als adolescent al kunt starten. De scholing is zo persoonlijk mogelijk vormgegeven rond de scholingsvraag van de lerende mens. Fysieke leervormen worden vrijwel volledig in een echte of gesimuleerde werkomgeving uitgevoerd (lokaal leren). Er wordt veel tijd gestoken in het voortdurend inhoudelijk en didactisch professionaliseren van alle actoren in het onderwijsproces. Daar waar kennis of innovaties ontbreken en deze elders al is ontwikkeld, wordt deze in het kennis-ecosysteem ontsloten en vertaald naar de mbo-context. Groen Kennisnet heeft hierin een belangrijke rol. Daar waar de kennis er nog niet is, zorgen practoraten dat deze via onderzoeksprogramma's ontwikkeld wordt. Dat zijn soms eigen programma's, maar vaak ook programma's samen met hbo- en wo-onderzoekers. Bedrijven zetten de practoraten regelmatig in als verlengstuk van hun eigen R&D uitdagingen.

Beoogde output per einde 2025

- Elk praktijkcluster begeleidt tenminste één succesvolle Kennis Op Maat aanvraag per jaar. Daarnaast is er een regeling die de tijd en een deel van de kosten vergoedt die mbo- en hbo-docenten moeten maken voor het vertalen van WO-kennis naar de eigen leeromgeving.
- Tenminste twee praktijkclusters zijn betrokken bij het realiseren van een voor studenten, bedrijven en mbo-instellingen praktische haalbare (duale) Associate Degree route.
- Elk praktijkcluster is betrokken bij de ontwikkeling en actualisatie van modules in een online of blended leeromgeving.
- Elk praktijkcluster is betrokken bij de ontwikkeling en/of actualisatie van onderwijsmodules van de verzamelde aanbieders van onderwijs in het cluster. En stimuleert daardoor eenduidige én kostenefficiënte ontwikkeling van onderwijs.
- CIV Groen stimuleert en is betrokken bij een landelijk dekkende aanpak van voortdurende professionalisering van (praktijk)docenten in het groene (v)mbo, waarbinnen CIV Groen de focus legt op het door docenten tot zich nemen van vernieuwingen in het vakgebied en het ervaring opdoen met een effectieve samenwerking van docenten en bedrijven.
- Elk praktijkcluster van CIV Groen organiseert tenminste jaarlijks een event voor docentenprofessionalisering. Dit event is bedoeld voor mbo-docenten en staat ook open voor hbo vakdocenten en vmbo-docenten. In zo'n event is het bijpraten over het verwerken van grote maatschappelijke thema's in scholingsproducten één van de onderwerpen, naast vernieuwing in de manier waarop de scholing wordt uitgevoerd en het laten zien van innovaties in de sector.
- In elk praktijkcluster zijn docentenstages onderdeel van het programma voor docentprofessionalisering van de school.
- Parallel aan de vorige punten is voor de bijscholing van vmbo-docenten samen met VMBO Groen in projectvorm een aanpak ontwikkeld en in uitvoering genomen.
- Elk praktijkcluster informeert periodiek (online of op andere wijze) de voor het cluster relevante docenten én bedrijven over innovaties in het vakgebied en in het onderwijs.
- Het pilotproject 'Groene Practoraten' is eind 2023 succesvol geëvalueerd. De groene practoraten vormen vanaf 2024 een vast netwerk van ongeveer twintig practoren en onderzoeksgroepen en blijven daarnaast lid van de practorengemeenschap van de Stichting Ieder MBO een Practoraat. Zij zetten Groen Kennisnet in als medium voor publicaties en nieuws. De scholen waar zij aan verbonden zijn, investeren gezamenlijk in het verhogen van de onderzoeksvaardigheden van practoren en hun docent-onderzoekers.
- Er is, naast de in 2024 voortgezette KIEM Groen regeling, een aanvraag (bij Regieorgaan SIA) in voorbereiding voor een praktijkonderzoeksprogramma voor groene practoren, naar model van

de regeling waar CoE Groen gebruik van maakt. CIV Groen coördineert de aanvraag en zorgt voor nauwe afstemming en samenwerking met het CoE Groen programma.

- Het Versnellingsprogramma Digitalisering en Technologie van Groenpact helpt CIV Groen bij het zorgen dat iedereen digitaal vaardig is/wordt in zijn eigen toepassingsgebied, op het niveau dat voor de functie noodzakelijk is. Om hier invulling aan te geven heeft elk praktijkcluster samen met het versnellingsprogramma een project lopen waarin toepassing van digitalisering en technologie centraal staat. Dit houdt nauw verband met het onderdeel 'docentprofessionalisering'.
- CIV Groen heeft samen met het Versnellingsprogramma Arbeid van Groenpact bijgedragen aan een doorbraak in de (hybride) financiering van (ontwikkeling van) onderwijs voor zowel LLO-cursisten als BBL en BOL studenten. Daarnaast stelt het Rijk geld beschikbaar voor de ontwikkeling van LLO-scholing.
- CIV Groen heeft samen met het Versnellingsprogramma Internationalisering een verkenning uitgevoerd voor meer 'internationaal' in het groene onderwijs. Aspecten zijn in ieder geval niet-Nederlandstalig onderwijs voor werkenden in de sector (LLO) en mogelijke rollen voor bedrijven in het buitenland voor de scholing van studenten en cursisten.
- De opdrachtgeversgroepen van de praktijkclusters van CIV Groen worden als voorportaal of klankbord benut in de aanloop naar officiële erkenning van opleidingen, cursussen en vaardigheidscertificaten.

Accenten per praktijkcluster

Zie bijlage bij dit projectplan.

RESULTAATGEBIED 3 – ONDERWIJS & OVERHEIDSBELEID

Wensbeeld per einde 2027

Het ministerie van LNV, maar ook vakministeries zoals SZW, VWS en OCW gebruiken de praktijkclusters en Meeting Points om in het voorstadium van nieuw/gewijzigd beleid te toetsen of de beleidsvoornemens praktisch uitvoerbaar zijn. CIV Groen helpt daarnaast om eventuele scholingsvragen die nieuw/gewijzigd beleid oproepen te vertalen naar onderwijsmodules volgens de CIV Groen methode, dus als samenwerking tussen docenten en bedrijven met focus op innovatie en vakmanschap. De ministeries zorgen ook voor (co)financiering hiervan. In het topsectorenbeleid is een aparte pijler gewijd aan missiegedreven opdrachten in het middelbaar beroepsonderwijs en onderzoeksprogramma's van practorataten.

Beoogde output per einde 2025

- Er is een begeleidingscommissie met vertegenwoordigers van de Rijksoverheid en van de topsectoren met specifieke focus op de voortgang in dit resultaatgebied.
- Elk praktijkcluster rapporteert jaarlijks op welke thema's het in het afgelopen jaar speciale focus heeft gelegd in onderwijs en/of onderzoek, voorzien van voorbeelden. Dit wordt besproken met de Begeleidingscommissie. De commissie adviseert daarnaast CIV Groen over de te leggen focus op beleidsdoelen in het komende projectjaar.
- CIV Groen signaleert samen met het Versnellingsprogramma Arbeid in het kader van het overheidsbeleid de benodigde en verwachte oriëntatie- en scholingswensen van werkenden in het groene domein, en bevordert dat de onderwijsaanbieders een gezamenlijk en landelijk dekkend beroepsoriëntatie- en scholingsaanbod ontwikkelen en organiseren.
- Elk praktijkcluster leidt meerdere keren per jaar één of meer landelijke en regionale beleidsmakers langs Meeting Points, opdrachtgeversgroepen, practorataten of andere concrete activiteiten en samenwerkingen waar CIV Groen bij betrokken is.

Accenten per praktijkcluster

Zie bijlage bij dit projectplan.

RESULTAATGEBIED 4 – IMPACT

Wensbeeld per einde 2027

Het aantal studenten in de BOL/BBL opleidingen waar CIV Groen bij betrokken is, wijkt in positieve zin af van het landelijk mbo-beeld. Bij de LLO-arrangementen is sprake van een flinke instroom van cursisten, vooral omdat de scholen een actueel scholingsaanbod hebben voor oriëntatie op nieuwe verdienmodellen die inspelen op de grote transitie in markt en maatschappij, en navolgende specifieke scholing op vakmanschap. Meer dan één derde van de inkomsten van de scholen is inmiddels afkomstig uit LLO-arrangementen.

Met hulp van CIV Groen hebben de onderwijsinstellingen voor het ontwikkelen, verzorgen en actueel houden van het onderwijs meer toegang gekregen tot robuuste financiering via bijvoorbeeld Groeifondsprojecten, regionale economische stimuleringsregelingen en EU-regelingen.

CIV Groen staat bekend als instituut dat innovatie in vakmanschap in het groene mbo-domein bevordert. Dit door een nauwe samenwerking tussen onderwijsaanbieders (publieke en commerciële), branches en bedrijven. CIV Groen is succesvol in het toeleiden en begeleiden van onderwijsaanbieders naar cofinanciering van scholingsarrangementen. Naast kleine landelijke en regionale HCA subsidieregelingen en bijdragen uit O&O fondsen van branches zijn dat inmiddels ook grote regelingen zoals het Groeifonds, en EU-regelingen zoals Interreg, EFRO, Leader en dergelijke. CIV Groen organiseert via de praktijkclusters en de Meeting Points de hiervoor benodigde deskundigheid.

De met de Meeting Points samenwerkende bedrijven voldoen aan een hoge standaard op het gebied van toekomstgerichtheid, er is een wachtlijst en een kwalificatiemethode (De Groene Lijst) voor nieuwe toetreders. Alleen de beste zijn goed genoeg. Bedrijven die op de Groene Lijst staan, zien dat terug in een grotere aantrekkingskracht op nieuwe medewerkers, en uiteraard hebben ze de eerste keuze bij het werven van medewerkers onder alumni van de groene mbo-instellingen.

Brancheorganisaties in het groene domein zetten de CIV Groen Meeting Points ook in voor hun eigen activiteiten. Ze organiseren geen eigen 'Meeting Point' achtige structuren.

Maatschappelijke organisaties en belangenverenigingen hebben graag contact met CIV Groen en Groenpact, daar waar het gaat om de doorwerking van nieuwe maatschappelijke trends in het onderwijs. Groenpact organiseert deze contacten, CIV Groen participeert er in.

De aandacht van de Rijksoverheid voor CIV Groen is niet meer beperkt tot het ministerie van LNV. Ook andere vakministeries én OCW zetten CIV Groen in bij de voorbereiding én de uitvoering van hun beleid.

Beoogde output per einde 2025

- Elk Meeting Point is bezig met een Groene Lijst of heeft deze in werking. CIV Groen heeft geholpen met de kwalificatiemethode.
- CIV Groen is betrokken bij meerdere Groeifonds projecten en vergelijkbare (Europese) fondsen en leidt Meeting Points en/of onderwijsinstellingen naar deze projecten en fondsen toe.
- CIV Groen heeft aangetoond dat actieve samenwerking tussen school en bedrijven in de werving van studenten leidt tot een relatief grotere instroom.

Accenten per praktijkcluster

Zie bijlage bij dit projectplan.

8. ORGANISATIE

De Aeres Groep treedt op als aanvrager en penvoerder van het project. De uitvoering wordt door Aeres gedelegeerd aan de Stichting CIV Groen. De financiële administratie van de Stichting wordt uitgevoerd door de Aeres Groep.

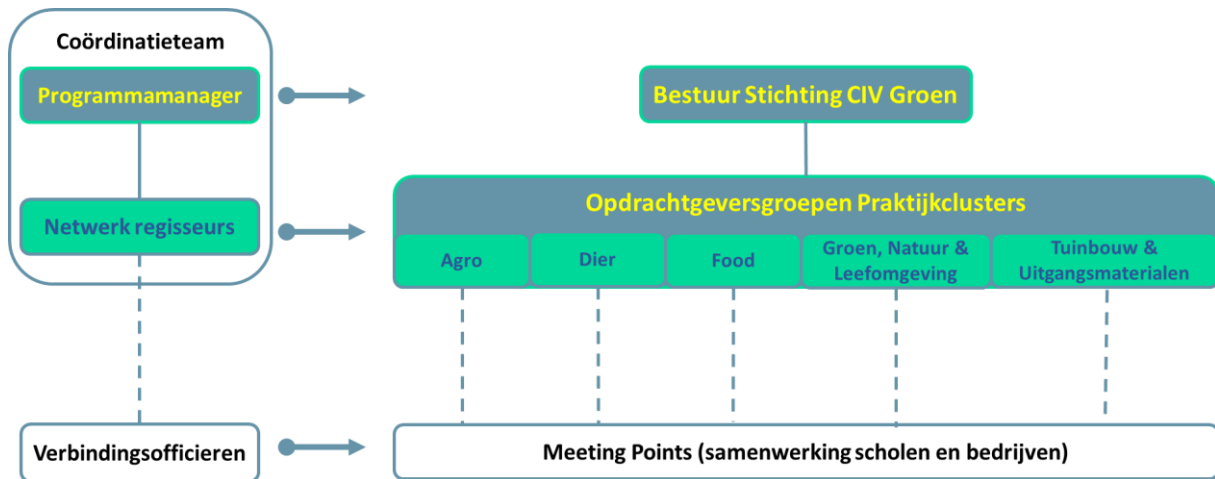
De Stichting CIV Groen kent een bestuur van tien personen. De helft van het bestuurders is afkomstig van de in het project deelnemende onderwijsinstellingen, de andere helft van de deelnemende bedrijven en branches, beide op voordracht van de corresponderende praktijkclusters. Het voorzitterschap van de Stichting wordt ingevuld door één van de vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven. Penvoerder Aeres is te allen tijde met tenminste één persoon in het bestuur vertegenwoordigd. De Stichting CIV Groen heeft haar opdracht en interne procedures in statuten en reglementen vastgelegd. Het bestuur van de Stichting komt vier à vijf keer per jaar in vergadering bijeen. Voor dit project heeft het bestuur de rol van centrale Stuurgroep.

De uitvoering van het project is neergelegd bij een coördinatieteam. Dit bestaat uit een projectleider/programmamanager (tevens uitvoerend secretaris van het bestuur van de Stichting) en evenveel netwerkregisseurs als dat er praktijkclusters zijn. Het projectteam komt ongeveer tien keer per jaar in vergadering bijeen, en heeft ook tussendoor vaak contact. De programmamanager is daarnaast lid van het Kernteam Groenpact en is adviseur bij vergaderingen van Connect Groen (de samenwerking van de groene mbo- en vmbo instellingen).

In de afgelopen projectperiode is gewerkt met vijf praktijkclusters: Agro, Dier, Food, Groen Natuur & Leefomgeving en Tuinbouw & Uitgangsmaterialen. Deze indeling bevat goed, ook in dit projectplan gaan we uit van deze vijf praktijkclusters. Binnen de praktijkclusters kán gewerkt worden met subclusters als dat in verband met de diversiteit van het werkveld of de omvang van de ‘achterban’ opportuun is. Bij aanvang van dit project is dat het geval bij het praktijkcluster Dier, met subclusters voor Productiedieren, Dierverzorging, Paraveterinair en Paard.

Elk praktijkcluster heeft een opdrachtgeversgroep, in ieder geval bestaande uit vertegenwoordigers van de deelnemende onderwijsinstellingen en vertegenwoordigers van de deelnemende branches. Daarnaast zijn praktijkclusters vrij om de groep aan te vullen met vertegenwoordigers van werknemersverenigingen en maatschappelijke organisaties. De opdrachtgeversgroepen komen naar behoefte in vergadering samen, dat is normaal gesproken twee tot vier keer per jaar

Elk praktijkcluster heeft een netwerkregisseur, die desgewenst door anderen wordt geassisteerd of ondersteund in de werkzaamheden. De netwerkregisseur coördineert de samenwerking van de regionale of sectorale Meeting Points in het cluster, en heeft hiertoe voor elk Meeting Point contact met een zogenaamde ‘verbindingsofficier’. De netwerkregisseur en de verbindingsofficieren hebben periodiek overleg.

Figuur 5 – (Project)Organisatie CIV Groen

9. AFSPRAKENKADER TER VOORKOMING VAN PROJECTRISICO'S

Elk project kent zekere risico's, dit project hierop is geen uitzondering. Op voorhand zijn de belangrijkste risico's in kaart gebracht, en zijn afspraken gemaakt om risico's te voorkomen dan wel het effect ervan te minimaliseren.

1. *Projecten van de Stichting zijn altijd in lijn met haar statutaire doelstelling*

De activiteiten van de Stichting CIV Groen bestaan bij de start van het project grotendeels uit activiteiten voor de uitvoering van dit project. De statuten laten ook ruimte voor andere activiteiten en de verwachting is dat die in de komende jaren ook worden opgepakt. De in die statuten opgenomen doelstelling borgt dat alle activiteiten van de Stichting altijd de samenwerking tussen onderwijs, ondernemers en overheid in het groene mbo-domein bevorderen. Daarmee is het risico afgedekt. De penvoerder van het project ziet hier mede op toe.

2. *Praktijkclusters hebben veel vrijheden, binnen de kaders van het CIV Groen project*

In de governance van CIV Groen hebben de opdrachtgeversgroepen vrij veel eigen beslissingsruimte, binnen algemene kaders die door het projectplan en het bestuur van de Stichting gesteld zijn. Dat is nodig om goed in te kunnen spelen op de specifieke eigenschappen en uitdagingen van het werkveld waarvoor het praktijkcluster actief is. Doordat jaarlijks met input van de praktijkclusters een jaarplan en begroting wordt opgesteld die door het bestuur van de Stichting worden vastgesteld, wordt de samenhang van de aanpak en de gezamenlijke bijdrage aan de projectdoelstellingen geborgd.

3. *Partijen committeren zich meerjarig aan CIV Groen*

Overheid (LNV), onderwijsinstellingen en bedrijfsleven tekenen bij de start van het project in voor het hele project, en voor de hele projectduur. Naast de interne overleggen in de CIV Groen structuren en bij Connect Groen wordt door de programmamanager veel aandacht gegeven aan het relatiebeheer met de afzonderlijke partners, in voorkomende gevallen samen met de penvoerder van het project en/of de voorzitter van het stichtingsbestuur. De netwerkregisseurs verzorgen het relatiebeheer met de branches, daarbij bijgestaan door de programmamanager.

10. RELATIES MET ANDERE PROJECTEN

Groenpact

Dit project heeft een nauwe relatie met het project Groenpact. CIV Groen is een zelfstandige organisatie, maar vormt tevens een onderdeel van de basisinfrastructuur van Groenpact. Dit betekent dat CIV Groen actief de samenwerking zoekt met CoE Groen, gebruik maakt van de versnellingsprogramma's van Groenpact en ook diverse faciliteiten van Groenpact (met name op het gebied van communicatie) inzet. De programmamanager van CIV Groen treedt als lid van het Groenpact Coördinatieteam ook geregeld op als ambassadeur en vertegenwoordiger van Groenpact. Het belangrijkste is dat CIV Groen zich medeverantwoordelijk voelt voor het succes van Groenpact, dus ook helpt Groenpact succesvol te laten zijn. CIV Groen levert bijdragen aan Groenpact in de vorm van uren, niet in financiële bijdragen.

Groene practoratoren

Ter bevordering van de kennisontwikkeling en -doorstroming bepleit CIV Groen de vestiging van practoratoren bij groene mbo's. Hiervoor is een gezamenlijk project van LNV, Stichting Ieder MBO een Practoraat, Regieorgaan SIA en CIV Groen opgezet. Dit project ondersteunt de instelling en bloei van practoratoren in de vorm van een begeleidingsprogramma en een cofinancieringsregeling (KIEM Groen) voor onderzoeksprojecten van practoren. CIV Groen levert bijdragen aan het project in de vorm van uren, niet in financiële bijdragen.

Groene educatieve alliantie

Dit project richt zich op de professionalisering van de groene (hybride) docent, met Aeres Hogeschool Wageningen als centrale partij. Deze instelling is essentieel voor opleiding van docenten in het groene mbo. Docentprofessionalisering is voor CIV Groen een belangrijk speerpunt, waarbij onze focus ligt op de vakinhoudelijke professionalisering samen met het bedrijfsleven. De scope van de Groene Educatieve Alliantie is breder, wij zien mooie kansen voor samenwerking.

11. MONITORING EN EVALUATIE

In hoofdstuk 7 van dit projectplan is een groot aantal te bereiken resultaten geformuleerd en zijn deze gekoppeld aan een 'Theory of Change', die weer samenhangt met te bereiken resultaten in Groenpact verband. Na vaststelling van het projectplan wordt een monitoringskader ontwikkeld, dat de basis zal vormen voor tussentijdse evaluaties en voortgangsrapportages. Deze worden besproken in de opdrachtgeversgroepen van de praktijkclusters en in het bestuur van de Stichting CIV Groen. Voor de evaluatie en richting in het resultaatgebied 'Onderwijs & Overheidsbeleid' wordt een Begeleidingsgroep ingesteld met vertegenwoordigers van LNV en de topsectoren. Eind 2025 en aan het einde van het project vindt bovendien een onafhankelijke evaluatie plaats, door een externe partij.